
פרק ב: אמונה

באור החיים (שמות פרק יד פסוק טו) כתב דברים מבהילים: 'מה תצעק אלי - קשה ולמוי מי יצעק אם לא לה' אלהיו, ובפרט בעת צרה?' - וביאר - אמר אליו הקב"ה דבר אל בני ישראל, פירוש זאת העצה היעוצה להגביר צד החסד והרחמים, דבר אל בני ישראל ויתעצמו באמונה בכל לבם, ויסעו אל הים קודם שיחלק, על סמך הבטחון כי אני אעשה להם נס, ובאמצעות זה תתגבר הרחמים, ואתה הרם את מטך, פירוש באמצעות מעשה הטוב נעשה להם הנס ובקע הים, כי "גדול הבטחון והאמונה" הלז להכריעם לטובה, ותמצא שכן היה, וצדיק הראשון הוא נחשון בן עמינדב ונכנס עד גרונו ולא נבקע הים עד שאמר כי באו מים עד נפש כמאמרם ז"ל (סוטה לז).

נמצא מבואר בדבריו שלפעמים כח התפלה לבד אינה עוזרת, אבל האמונה ובטחון ומסירות נפש תעזור. ומעניין שזה המקום היחיד בתורה שמבואר שלא תועיל תפלה.

אמונת השונמית

במשך חכמה (על בראשית פרק כב פסוק כד) כתב, במעשה השונמית הענין מבואר דאלישע היה סבור שיחיה את המת בשביל זכות הספקתו ושסיפקה צרכיו, וזה שאמר 'ושמת משענתי על פני הנער', זכות שהשונמית היתה משענת להנביא במעון ובמזונות. אבל אינו כן, רק

עיקר תחיית המת היה באמונתה התמימה בהנביא, ובשביל האמונה דצדיק יחיה את בנה.

לכן לא הסכימה שיעשה ע"י גחזי שלא האמינה בו, שידעה כמדרשם (ברכות י:): 'הוא קדש ואין משרתיו קדש', ולכן אמרה 'חי ד' כו' אם אעזבך' לכן לא החיה גיחזי את הנער. אבל אלישע שהאמינה בו הוא החיה הנער, לכן לנסות גודל אמונתה בהנביא אלישע עשה השי"ת שהעלים ממנו, והוא שלח לשאול השלום לילד, ובכ"ז האמינה בו ולא נפל מלבבה שום חסרון אמונה בהנביא, כי הבן אשר נתן לה יהיה בן קיימא וחי' יחי', לכן בזכות זה החיה בנה, ולכן לא נאמר 'וישמע ד' בקול אלישע' כמו שכתוב באלהיו.

האמונה הוא דבר המחזק

כשעגלה נוסעת בהר וצריכה לעצור, מעמידים אבן תחת הגלגלים שלא תתדרדר, האמונה הוא האבן שעליה הוא נשענים שלא תתדרדר זה דבר המחזק שלא יפול רוחנו.

גם בעת צרה הניחוס והתקוה שלנו היא בהקב"ה וביהדות ובתורה, וזה כל התקווה שלנו, לולי זה לא היה לנו משענת... ולכן גוי בשעת צרה מתייאש מהר, אבל יהודי אינו מתייאש, הוא מאמין בתקומתו.

אחר המעשה רואים את האמונה

בחתם סופר (תורת משה פרשת כי תשא) כתב שכמה סיבות הנעשים בארץ מתחת אין מבינים רק אחרי זמן, שרואים שהכל נעשה בהשגחה (וכהשתלשלות מעשה פורים וכיו"ב), אבל לפני כן לא מבינים הדברים. ורמז לזה 'וראית את אחורי' אחרי המעשה רואים השגחת השי"ת, אבל יופני לא יראו, לפני שנעשה פתגם המלך לא מבינים המעשה.

חוסר אמונה בגלל שרוצה לפרוק עול

אדם אחד נכנס פעם להגר"ח מבריסק ואמר לו יש לי הרבה קושיות בעיניי אמונה, אם הרב יכול לתרץ אותם.

אמר לו אני יכול לתרץ לך כל קושיות באמונה, אבל ברצוני תחילה לדעת מתי התחילו אצלך הקושיות בזמן ששמרת תורה ומצוות, או בזמן שהתחלת לפרק מעליך עול המצות?
אמר בזמן שפרקתי עול המצות.

אמר לו אין בידי לתרץ לך קושיות, כי כל הקושיות שיש לך הוא רק לתרץ עצמך למה פקרת מעול תורה, ועל תירוצים אין לי תירוצים.

מהו אמונה

מהו אמונה - כל ילד הוריו מלמדים אותו שלפני חציית כביש עליו להביט בצדדים לבדוק אם לא בא מכונית ממול, אבל כשהולך ביחד עם הוריו אינו מביט לצדדים - יודע שיש מי שמשגיח עליו - כך עלינו לדעת שיש מי שמשגיח עלינו תמיד.

אמונה - גם כשהולך טוב

דוד המלך אומר מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר: בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ינהלני: נפשי ישובב ינחני במעגלי צדק למען שמו: גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי שבטך ומשענתך המה ינחמני: תערך לפני שלחן נגד צררי דישנת בשמן ראשי כוסי רויח: אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי ושבתי בבית ה' לאורך ימים:

חלק מהפרק הוא בגוף שלישי - ירביצני, ינהלני, ינחני... וחלק השני הוא בלשון נוכח אתה עמדי, שבטך, משענתך, תערוך... מדוע חילק הפרק בצורה כזאת.

ביאר בעל בית ישראל כשהולך לאדם טוב יש בריאות... פרנסה... אז הקב"ה אצלו בגוף שלישי... כאילו חלק סמוי... אני לא צריך כל כך אותו... אני מתפלל... כן אבל... אבל כשלא הולך לו טוב גם כי אלך בגיא צלמות, לא טוב לי יש בעייה של בריאות, פרנסה, בעייה בילדים אז צועקים אבא...

קטני אמונה

בישיבת ראדין היה מעשה. בין התלמידים היה בחור שהתבגר והגיע לגיל עשרים וחמש, אך עדיין לא הסכים להתפשר בעניין השידוכים. באחד הימים הגיע אליו ראש הישיבה, מרן הי"חפץ חיים זי"ע, וביקש להבין מדוע ולשם מה הוא מתעכב כל כך?

הבחור, שהיה למדן בעל שאיפות, הסביר דברים ברורים: "אני רוצה להמשיך לעסוק בתורה גם אחרי החתונה ולכן אני צריך שאבי הכלה שלי, יתחייב לתת לי נדוניה של עשרים וחמש שנים 'קעקס', שאהיה סמוך על שולחנו ואוכל לעסוק בתורה ללא הפרעות".

הי"חפץ חיים, שהבין מיד במה מדובר, חיך "תגיד", הוא שאל את הבחור, "כמה שנים אתה חושב שתחיה?" הבחור גמגם והשיב בלשון הפסוק: "ימי שנותינו שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה".

"נו", המשיך הי"חפץ חיים, "אז אתה בן עשרים וחמש. עד גיל חמישים תאכל על חשבון החותן. ומה יהיה אחרי זה? מי יפרנסך עד גיל שבעים?!"

"זה פשוט", השיב הבחור, "אני הרי יהודי מאמין. ברור לי שהקב"ה ידאג ויפרנס אותי".

אמר לו הי"חפץ חיים: "ישמעו אוזניך מה שפיד מדבר. מחמישים ועד שבעים אתה סומך על הקב"ה, אבל לחמש שנים הבאות אתה לא סומך?"

והיה אבי מורי זצ"ל מסביר בזה את לשון הגמרא במסכת סוטה (דף ל"ז ע"א) שמכנה את האדם שדואג דאגת המחר בשם 'מקטני אמנה' ולכאורה, מהו התואר 'קטני אמנה' - הרי הוא בכלל 'לא מאמין'?

אלא, ביאר אבא, לאדם יש אמונה. כשתשאל אותו מי ידאג לו בזקנה, הוא ישיב לך שהקדוש ברוך הוא. אבל הוא 'מקטני אמונה', כי זו אמונה חלקית. בינתיים הוא דואג בדרך.

השעה הנכונה

מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל השתתף בחופה. אחרי שכבר ניצבו החתן והכלה, התברר לפתע שהחתן שכח את הטבעת בבית. אחת הנוכחות הסכימה לתת את הטבעת שלה - להקנות אותה לחתן - אך הרב מבריסק התנגד (ייתכן שחשש שאין כאן סמיכות דעת גמורה) וציווה לשלוח מונית להביא את הטבעת המקורית.

רבע שעה שלמה חלפה עד שהגיעה הטבעת. ואז החתן הנרגש הושיט יד רועדת וניסה להניח אותה על אצבע הכלה, אלא שמרוב רעד - נפלה הטבעת על הרצפה.

בקהל החלו להתלחש שמשוהו בשידוך הזה לא עומד בסימן טוב. אך הרב מבריסק הסביר מיד: "שום דבר לא קרה עדיין לא הגיעה השעה שלהם להינשא. נדרש עוד עיכוב של רבע שעה ועוד עיכוב של כמה דקות. אדרבה, זה הסימן הכי טוב, שבדיוק ברגע הנכון התקיימו הקידושים".

תמים תהיה עם ה'

מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל נוהג היה לומר: ההלכה אומרת שבספירת העומר יש לדקדק להתחיל לספור אחרי צאת הכוכבים